

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízdila a soudců JUDr. Kateřiny Šimáčkové, JUDr. Milady Tomkové, JUDr. Jakuba Camrdy, Ph.D., a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobkyně: **P. O.**, zastoupené JUDr. Milanem Hulíkem, advokátem, se sídlem Bolzanova 1, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, poštovní přihrádka 21/OAM, Praha 7, o přezkoumání rozhodnutí žalovaného č. j. OAM - 1 - 926/VL - 10 - 02 - 2007 ze dne 10. 12. 2007, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě č. j. 61 Az 123/2007 - 24 ze dne 7. 7. 2009,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 7. 2009, č. j. 61 Az 123/2007 - 24, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobkyně, občanka Nigerijské federativní republiky, přicestovala v listopadu roku 2007 do České republiky za doprovodu jednoho muže, který ji pomohl opustit Nigérii a dorazit až do České republiky. Žalobkyně opustila zemi původu z důvodu obavy o svůj život ze strany lidí z vesnice, ve které doposud žila se svým otcem a nevlastní matkou. O její život usilovali z důvodu, že ji tři roky znásilňoval její otec a zastrašoval ji, aby o tom nikomu neříkala. Jednoho dne se žalobkyně rozhodla, že to již nebude dále snášet a řekla o tom náčelníkovi vesnice. Ten rozhodl, že je to pro vesnici veliká hanba a proto zabijí jejího otce i ji. Poté, co zabili jejího otce, podařilo se žalobkyni s pomocí jedné ženy z vesnice uprchnout do města Lagos. Tam žalobkyně asi měsíc pracovala jako uklízečka až do doby, kdy se seznámila s mužem jménem L., Evropanem, který ji pomohl odjet ze země. Tento muž však žalobkyni opustil, jakmile dorazili na území České republiky a žalobkyně zde požádala o mezinárodní ochranu.

Žalovaný zamítl žádost žalobkyně o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodnou dle § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu). Své rozhodnutí zdůvodnil tím, že žalobkyně v průběhu správního řízení neuvedla žádné skutečnosti, které by svědčily o tom, že by mohla být ve své zemi vystavena pronásledování z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu či že by jí tam hrozila vážná újma dle § 14a zákona o azylu. V řízení totiž vyšlo najevo, že žadatelkou předkládané skutečnosti nemají svou podstatou souvislost s žádným z azylově relevantních důvodů, tedy její rasou, pohlavím, národností, příslušností k určité sociální skupině, nýbrž že důvodem podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany žalobkyní byla snaha vyhnout se problémům se soukromými osobami a také přání legalizovat si pobyt na území České republiky.

Žalobkyně brojila proti tomuto rozhodnutí žalobou ke Krajskému soudu v Ostravě. V žalobě žalobkyně namítala, že v řízení před správním orgánem došlo k pochybení, neboť jeho rozhodnutí je nezákonné, a to z důvodu, že žalovaný v řízení nepostupoval tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Žalovaný také nezjistil všechny rozhodné okolnosti svědčící ve prospěch i neprospěch žalobkyně a nesprávně právně kvalifikoval skutkový stav. Žalobkyně dále argumentovala tím, že žalovaný nesprávně přistoupil k aplikaci § 16 odst. 1 písm. g) zákona o azylu, na jehož základě žádost odmítl jako zjevně nedůvodnou, neboť neshledal její problémy v zemi původu za podřaditelné pod pronásledování ve smyslu zákona o azylu. Žalobkyně se naopak domnívá, že ve světle všech jí uvedených skutečností, v žádosti i v pohovoru je zřejmé, že její žádost je důvodná, neboť byla ve své zemi pronásledována z důvodu pohlaví a příslušnosti ke specifické sociální skupině dívek znásilněných svým otcem v tradiční vesnici v Nigérii. Žalobkyně také zdůraznila, že v souladu s § 2 odst. 7 zákona o azylu může být za jistých podmínek za pronásledování označeno i jednání soukromých osob, s čímž se žalovaný ve svém rozhodnutí vůbec nevypořádal. K tomu žalobkyně odkázala na zprávu Ministerstva zahraničních věcí USA, ze které je zřejmé, že domácí násilí je v Nigérii široce rozšířené a v jistých mezích i právem nezakazované. Co se týče znásilnění, to je sice protizákonné, avšak díky stigmatizaci spojené s označením útočníka a díky chování státních orgánů, zůstává velmi rozšířeným problémem. Ze všech výše uvedených důvodů je pak žalobkyně přesvědčena, že splňuje podmínky pro udělení azylu uvedené v § 12 zákona o azylu, minimálně však podmínky pro udělení doplňkové ochrany.

Krajský soud v Ostravě svým rozsudkem ze dne 7. 7. 2009, č. j. 61 Az 123/2007 - 24, žalobu jako nedůvodnou zamítl s odůvodněním, že v řízení vyšlo najevo, že jedinými důvody žádosti o udělení mezinárodní ochrany byly problémy žalobkyně se soukromými osobami a také snaha legalizovat si pobyt v České republice. Tyto důvody však dle názoru krajského soudu nelze podřadit pod důvody uváděné v § 12 a § 14a zákona o azylu, a proto se tento soud ztotožnil s názorem žalovaného, že žádost podaná žalobkyní je zjevně nedůvodná. K námitce žalobkyně, že se žalovaný nevypořádal s tím, že země jejího původu není schopna jí poskytnout ochranu, krajský soud uvedl, že jelikož se žalobkyně na žádné orgány v Nigérii ani nepokusila obrátit, nelze předjímat, že by jí ochranu neposkytly.

Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) napadla rozsudek krajského soudu kasační stížností, ve které požaduje, aby Nejvyšší správní soud rozsudek zrušil a věc vrátil

krajskému soudu k dalšímu řízení. V kasační stížnosti stěžovatelka uvedla důvody, které lze podřadit pod kasační důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s."), namítala tak nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení a vady řízení před správním orgánem.

Ve svém vyjádření ke kasační stížnosti žalovaný správní orgán popírá oprávněnost podané kasační stížnosti, neboť je toho názoru, že jeho rozhodnutí a stejně tak i napadený rozsudek krajského soudu, byly vydány v souladu s právními předpisy. Je přesvědčen o správnosti svého rozhodnutí, neboť stěžovatelka v průběhu řízení neuváděla skutečnosti svědčící o tom, že by mohla být vystavena pronásledování z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu a rovněž nebylo v řízení zjištěno, že by jí měla být udělena doplňková ochrana ve smyslu § 14a zákona o azylu. Žalovaný dále konstatoval, že problémy uváděné stěžovatelkou měly původ v jednání soukromých osob a stěžovatelka je neřešila pomocí kompetentních orgánů svojí země. Z výpovědi stěžovatelky také vyplynulo, že svoji zemi opustila dobrovolně a žádost o udělení mezinárodní ochrany využila v rozporu s účelem institutu azylu. Z těchto důvodů žalovaný navrhl, aby byla kasační stížnost jako nedůvodná zamítnuta.

Nejvyšší správní soud se kasační stížností zabýval nejprve z hlediska splnění formálních náležitostí. Konstatoval, že stěžovatelka je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti, neboť byla účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí krajského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.). V kasační stížnosti, kterou podala včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.) uplatňuje přípustné důvody podle § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. Podmínka povinného zastoupení právním zástupcem ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s. je také splněna. Kasační stížnost je tedy přípustná.

Nejvyšší správní soud dále zjišťoval, zda kasační stížnost splňuje požadavek na ni kladený v § 104a s. ř. s., tedy že svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. V případě, že by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. K otázce přijatelnosti kasační stížnosti, a tudíž výkladu pojmu „přesah vlastních zájmů stěžovatele", se Nejvyšší správní soud podrobně vyjádřil ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, č. 933/2006 Sb. NSS. Dle tohoto usnesení je kasační stížnost přípustná: 1) ohledně právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu, 2) ohledně právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny odlišně, 3) v případě potřeby změnit výklad určité právní otázky dosud řešené správními soudy jednotně (tzv. judikaturní odklon) a 4) v případě, kdy by bylo v napadeném rozhodnutí správního soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná, neboť spadá pod čtvrtý důvod přijatelnosti - krajský soud se v předcházejícím řízení dopustil pochybení, která mohla mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatelky.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí krajského soudu v rozsahu vymezeném v § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Stěžovatelka zaprvé namítala, že krajský soud se dopustil nezákonnosti, neboť neshledal, že by stěžovatelka byla ve své zemi pronásledována, ačkoliv k takovému závěru na základě toho, co bylo v předchozím řízení zjištěno, dospět měl. Krajský soud své zamítavé rozhodnutí zdůvodnil tím, že v řízení bylo prokázáno, že stěžovatelka požádala o mezinárodní ochranu z toho důvodu, že chce uniknout z dosahu soukromých osob, které usilují o její život, a tento důvod nelze podřadit pod některou z forem mezinárodní ochrany dle § 12 či § 14a zákona o azylu. Nejvyšší správní soud se s tímto názorem krajského soudu (a tedy i žalovaného) neztotožňuje, neboť je toho názoru, což je patrné i z jeho předchozí judikatury, že původci pronásledování i vážné újmy ve smyslu zákona o azylu mohou být za určitých podmínek i soukromé osoby (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 9. 2008, č. j. 3 Azs 48/2008 - 57, dostupný na www.nssoud.cz). Je tomu tak v situacích, kdy stát není schopen zajistit svým občanům před takovým jednáním soukromých osob ochranu.

Již v pohovoru před správním orgánem stěžovatelka uváděla, že se obává lidí ze své vesnice, kteří ji chtějí zabít, neboť ji označili za hanbu vesnice, jelikož ji po tři roky znásilňoval vlastní otec, a že státní orgány ji nejsou schopny zajistit ochranu, neboť se nemíchají do věcí vesnice. Správní orgán, aniž by stěžovatelkou uvedené skutečnosti více zvažoval a zjistil informace, které stěžovatelkou uvedené skutečnosti vyvracejí, žádost o mezinárodní ochranu jako zjevně nedůvodnou zamítl. Nejvyšší správní soud však v minulosti již několikrát judikoval, že *není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědí žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují* (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57, dostupný na www.nssoud.cz). V této situaci pak nebyly jistě splněny podmínky pro zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné, naopak bylo třeba se situací stěžovatelky i vzhledem k poměrům země jejího původu více zabývat a teprve na základě dostatečných podkladů rozhodnout o zamítnutí žádosti či o udělení mezinárodní ochrany.

Je s podivem, že správní orgán se vůbec nezabýval situací v Nigérii a tudíž ani pravděpodobností stěžovatelčina příběhu. Nejvyšší správní soud zde odkazuje na svůj rozsudek ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 – 89 (dostupný na www.nssoud.cz), ve kterém uvedl, že *„v řízení o udělení azylu musí správní orgán často rozhodovat v důkazní nouzi. Za této situace je nutné zohlednit charakter země původu žadatele o azyl, způsob výkonu státní moci v ní, možnost uplatňování politických práv a další okolnosti, které mají vliv na naplnění důvodů pro udělení azylu.“*. Podobně také na rozsudek ze dne 25. 7. 2005, č. j. 5 Azs 116/2005 – 58, kde je uvedeno, že *„Český zákon o azylu nezakotvuje v režimu azylového řízení zásadu in dubio pro reo, pokud jde o tvrzení žadatele o azyl. V praxi pak zmírnění důsledků neexistence této zásady představuje rozdělení důkazního břemene mezi žadatele a stát tím způsobem, že stát je zodpovědný za náležité zjištění reálií o zemi původu, ale žadatel musí unést důkazní břemeno stran důvodů, které se týkají výlučně jeho osoby.“*.

Krajský soud tedy pochybil, když ve světle skutečností plynoucích ze správního řízení rozhodnutí správního orgánu nezrušil. Svým rozsudkem se dopustil nezákonnosti, neboť v předchozím správním řízení nebyla tvrzení stěžovatelky věrohodně vyvrácena a nebyla dostatečně zjištěna situace v zemi původu stěžovatelky, krajský soud tedy aproboval

nesprávný postup žalovaného. Svoji argumentaci soud založil mimo jiné na tom, že jelikož se stěžovatelka ani nepokusila na státní orgány svojí země obrátit s žádostí o ochranu, není možné předjímat, že by jí tyto orgány nebyly schopné ochranu zajistit. Ani s tímto argumentem však nemůže Nejvyšší správní soud beze zbytku souhlasit, neboť mohou nastat situace, kdy není možné nebo účelné trvat na předchozím pokusu žadatele o mezinárodní ochranu usilovat o ochranu v zemi původu k tomu, aby mohla být považována podmínka nemožnosti ochrany vlastní země za splněnou. V situaci, kdy stěžovatelka v průběhu řízení tvrdila, že jí vlastní země nebyla schopná či ochotná ochranu poskytnout, i kdyby o ni požádala, bylo na místě, aby správní orgán toto její tvrzení zvážil a případně vyvrátil na základě dostatečně zjištěného skutkového stavu, tedy relevantních informací a zpráv o zemi původu.

Co se týče druhé kasační námitky stěžovatelky, i tu shledal Nejvyšší správní soud důvodnou. Jak již vyplynulo i z výše uvedeného, správní orgán ve svém řízení nevycházel z dostatečně zjištěného skutkového stavu, neboť k tvrzením stěžovatelky, která sama o sobě mohla být důvodem pro udělení mezinárodní ochrany, nedohledal žádné informace a zprávy o zemi původu, na základě kterých by teprve mohl stěžovatelčin případ rozhodnout tak, aby to bylo v souladu s právem.

Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

V novém rozhodnutí ve věci krajský soud rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. února 2010

JUDr. Bohuslav Hnízdil
předseda senátu